

суспільної гармонії між окремими соціальними і національними групами.

Морально-етичним цінностям професійних юристів, особливо прокурорів, протистоять норми поведінки злочинного світу, особливо членів організованих злочинних угруповань, коли злочинні норми поведінки проявляються у вигляді так званих «понять» і виражаються у своєрідній словесній формі та настанні своєрідних санкцій за невиконання цих норм, заснованих на проявах жорстокості і нелюдності.

Проте, для прокурора, слідчого, які та чи інакше беруть участь у спілкуванні з представниками цих суспільних прошарків при виконанні службових обов'язків, є корисним одержання інформації про «поняття» і традиції злочинного світу для її використання у криміналістичних та кримінологічних цілях.

Отже, професійна етика прокурора – це зведення правил етичної поведінки при здійсненні функцій прокуратури у відносинах з пересічними громадянами, суддями, іншими сторонами судового процесу, представниками правоохоронних та інших державних органів та установ, органами місцевого самоврядування, зарубіжними органами прокуратури, об'єднаннями громадян, засобами масової інформації, колегами-прокурорами для підтримання авторитету прокуратури в суспільстві.

Ключові слова: органи прокуратури, прокурор, етика, мораль, професійна етика прокурора.

Ключевые слова: органы прокуратуры, прокурор, этика, мораль, профессиональная этика прокурора.

Key words: prosecutor's offices, prosecutor, ethics, morals, professional ethics of the prosecutor.

КІСЛИЦІНА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів
та адвокатури, кандидат юридичних наук

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРІВ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Успішна робота системи прокуратури залежить від різних чинників, серед яких важливе місце займає можливість притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарного правопорушення. Такий механізм виступає гарантією захисту прав людини у випадку недобросовісного виконання прокурором своїх службових обов'язків. В умовах розвитку правового суспільства та правової держави необхідним є удосконалення процедури здійснення

дисциплінарного провадження щодо прокурора відповідно до міжнародних стандартів та практики інших держав.

Міжнародні стандарти дисциплінарної відповідальності прокурорів закріплені у низці нормативно-правових актів, серед яких такі: Керівні принципи щодо ролі обвинувачів, Рекомендація REC (2000) 19 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи «Про роль служби публічного обвинувачення в системі кримінальної юстиції», Стандарти професійної відповідальності та виклад основних обов'язків та прав прокурорів тощо.

На національному рівні загальні питання дисциплінарної відповідальності прокурорів врегульовані у законі України «Про прокуратуру», порядок розгляду дисциплінарних скарг, здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів і накладення дисциплінарних стягнень конкретизовано у Положенні про порядок роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.

Відповідно до ст. 45 закону України «Про прокуратуру» дисциплінарним провадженням є процедура розгляду Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів дисциплінарної скарги, в якій містяться відомості про вчинення прокурором дисциплінарного проступку [1]. На Кваліфікаційно-дисциплінарну комісію прокурорів (далі – КДКП) покладається важлива роль, тому під час розгляду дисциплінарних скарг цей орган повинен діяти справедливо, неупереджено і виключно на підставі закону задля того, щоб, з одного боку, забезпечити заслужене покарання у випадку вчинення прокурором дисциплінарного проступку, а з іншого боку – виступити своєрідною гарантією діяльності прокурорів, захищаючи їх від необґрунтованих скарг та свавілля з боку керівників.

Дисциплінарне провадження щодо прокурора передбачає такі етапи: 1) відкриття дисциплінарного провадження та проведення перевірки дисциплінарної скарги; 2) розгляд висновку про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора; 3) прийняття рішення [2].

В існуючому порядку дисциплінарної відповідальності прокурорів наявні певні недоліки, що потребують свого удосконалення.

По-перше, на КДКП крім здійснення дисциплінарних проваджень щодо прокурорів покладається широке коло повноважень, серед яких визначення рівня фахової підготовки осіб, які виявили намір обійняти посаду прокурора, атестація прокурорів тощо. Законодавцем передбачений склад КДКП з 11 осіб, при чому цей орган є повноважним за умови призначення не менше 9 членів до його складу. Зараз до КДКП складається з 11 осіб. З урахуванням великої кількості питань, які розглядає КДКП, доцільно було б збільшити її склад до 15 осіб. Це позитивно вплине на якість та всебічність розгляду дисциплінарних справ щодо прокурорів.

По-друге, потребує удосконалення перелік підстав для дисциплінарної відповідальності прокурорів. Слід погодитись із міжнародними експертами, які зазначають, що таке формулювання, як «грубе порушення правил прокурорської етики» створює нечіткі підстави для

притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності [3, с. 13]. Отже, у Кодексі професійної етики та поведінки прокурорів необхідно конкретизувати, що саме слід вважати грубим порушенням правил прокурорської етики, закріпивши ознаки такого порушення.

Наступною проблемою є невизначеність часових рамок для проведення дисциплінарних проваджень і винесення рішення щодо притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності. Так, у ч. 9 ст. 46 закону України «Про прокуратуру», зазначено, що перевірка відомостей про наявність підстав для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності проводиться у строк, який не перевищує 2 місяців із дня реєстрації дисциплінарної скарги, а в разі неможливості завершення перевірки протягом цього строку він може бути продовжений КДКП, але не більш як на місяць [1]. Проте після такої перевірки здійснюються інші етапи дисциплінарного провадження: член КДКП готує висновок, в якому зазначає про те, наявні чи відсутні ознаки дисциплінарного правопорушення у діях прокурора, а також наводить перелік обставин, які це підтверджують; цей висновок та зібрані у процесі перевірки матеріали передаються на розгляд КДКП; далі відбувається засідання КДКП, на якому розглядається висновок про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора, це засідання завершується прийняттям КДКП відповідного рішення [1]. Слід відмітити, що рішення про накладення на прокурора дисциплінарного стягнення або рішення про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора може бути прийнято не пізніше ніж через рік із дня вчинення проступку без урахування часу тимчасової непрацездатності або перебування прокурора у відпустці [1]. Проте вбачається, що процедура розгляду дисциплінарного провадження щодо прокурора повинна бути здійснена у розумний строк. Строк в 1 рік з моменту вчинення дисциплінарного проступку здається занадто великим, доцільно було б його скоротити до 6 місяців.

Викликає дискусії чинна процедура оскарження рішень КДКП. Так, наразі є дублювання процедури оскарження рішень КДКП до Вищої Ради правосуддя та до суду. Так, на думку деяких науковців розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора повинен бути у повноваженнях лише суду [3, с. 14]. Проте, така позиція суперечить нормам Конституції України та ст. 3 закону України «Про Вищу раду правосуддя», оскільки до повноважень Вищої ради правосуддя відноситься розгляд скарг на рішення відповідних органів про притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора [4]. Отже, вбачається, що положення законодавства щодо оскарження рішень КДКП не потребує змін.

Цікаво, що Положенням про порядок роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів передбачена можливість дострокового зняття дисциплінарного стягнення, накладеного на прокурора. Як відомо, прокурор вважається таким, який притягувався до дисциплінарної відповідальності протягом одного року з дня накладення на нього дисциплінарного стягнення. Однак, за клопотанням керівника відпові-

дної прокуратури через 6 місяців із дня накладення дисциплінарного стягнення за умови відсутності подальших порушень законодавства, сумлінного й професійного здійснення своїх службових обов'язків, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів може прийняти рішення про визнання прокурора таким, який не притягувався до дисциплінарної відповідальності [2], тобто достроково зняти дисциплінарне стягнення. Така норма дає можливості для зловживань з боку прокурорів, на яких часто накладаються дисциплінарні стягнення. Доцільно було б обмежити можливість дострокового зняття дисциплінарного стягнення, наприклад, не частіше, ніж 1 раз на 10 років.

Можна зробити висновок, що існуюча процедура дисциплінарного провадження щодо прокурорів потребує свого удосконалення. З урахуванням завантаженості КДКП та широкого кола повноважень, що на неї покладається, доцільно збільшити її склад до 15 осіб. Існує необхідність визначення ознак грубого порушення правил прокурорської етики у законодавчому порядку. Процедура розгляду дисциплінарного провадження щодо прокурора повинна бути здійснена у розумний строк, тому пропонується скоротити цей термін до 6 місяців з моменту вчинення дисциплінарного проступку. Можливість дострокового зняття дисциплінарного стягнення, накладеного на прокурора доцільно обмежити – не частіше, ніж 1 раз на 10 років.

Список використаної літератури:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. Відомості Верховної Ради України від 16.01.2015 / № 2-3 /, стор. 54, стаття 12.
2. Положення про Порядок роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, прийняте всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.kdkp.gov.ua/uploads/files/Polojennja_pro_KDKP_zi_zminami_vid_21.12.2018.doc
3. Дисциплінарна відповідальність прокурорів в Україні / О. Банчук, М. Каменев, Є. Крапивін, Б. Малишев, В. Петраковський, М. Цапок. – К.: Москаленко О. М., 2019. – 140 с.
4. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. Відомості Верховної Ради України від 24.02.2017 – 2017 р., / 7-8 /, стор. 6, стаття 50.

Ключові слова: дисциплінарна відповідальність прокурорів, дисциплінарна скарга, дисциплінарне провадження, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, КДКП, прокурор.

Ключевые слова: дисциплинарная ответственность прокуроров, дисциплинарная жалоба, дисциплинарное производство, квалификационно-дисциплинарная комиссия прокуроров, КДКП, прокурор.

Key words: disciplinary responsibility of prosecutors, disciplinary complaint, disciplinary proceedings, qualification and disciplinary commission of prosecutors, QDCP, prosecutor.